

BOEKBESPREKING.

Zahn- und Mundkrankheiten in ihren Beziehungen zu Organ- und Allgemeinerkrankungen.

Ein kurzes Lehrbuch für Studierende der Zahnheilkunde und Zahnärzte von Professor Dr. Albert Albu, Privat-Dozent für innere Medizin an der Berliner Universität. (Thieme, Leipzig, geb. M. 12.60).

De titel van dit boekje doet veel verwachten, en de inhoud stelt teleur. De schrijver noemt zijn werk „ein kurzes Lehrbuch”: het is „te” kort. In 208 bladzijden worden besproken: de klinische methoden van onderzoek en derzelver waarde voor de diagnostiek, van de voornaamste ziekten van de inwendige organen, het bloed en de stofwisseling en van de infectieziekten.

Verder de „specieele pathologie van de mondziekten”, waaronder ook gerekend zijn, behalve de ziekten van het mondslijmvlies, de affecties van de speekselklieren, van de tong, van den beenigen aangezichtsschedel en van de pharynx. Slechts enkele bladzijden worden gewijd aan de ziekten van den mond bij algemeene ziekten, acute en chronische infectieziekten, ziekten van het bloed, ziekten van de stofwisseling en vergiftigingen. De titel zou doen verwachten, dat aan dit voor den tandarts bij uitstek gewichtige deel veel meer plaats zou zijn toebedeeld.

Ten slotte volgt een korte beschrijving der algemeene narcose en plaatselijke gevoelloosmaking.

Enkele slecht bewerkte plaatjes moeten het op slecht papier gedrukte boekje illustreeren.

De inhoud is, doordat te veel in te beknopten vorm wordt medegedeeld, van weinig waarde voor de medische ontwikkeling van den tandarts.

Wanneer men leest, wat de schrijver zegt over empyema

anthri Highmori en kysten, krijgt men den indruk, dat, ter vermeerdering van medische kennis, den tandarts een bezoek aan het Tandheelkundig Instituut te *Utrecht* meer is aan te raden, dan een „snoepreisje naar *Berlijn*”. (Zie dit Tijdschrift, pag. 34).

Het boekje is den Nederlandschen tandarts niet aan te bevelen, vooral, daar er op dit gebied goede boeken bestaan.

DE GROOT.

Practical Orthodontia, by Martin Dewey, D. D. S., M. D. Fourth revised edition. St.-Louis. C. V. Mosby Company. 1919. 532 bladzijden met 737 figuren.

De behoefte aan een goed leerboek over orthodontie, waaruit men de grondbeginselen dezer wetenschap, noodig voor de praktijk, machtig kan worden, zal wel door alle tandartsen-orthodontisten gevoeld worden. Helaas schijnt nog maar steeds niet de man te kunnen opstaan, die deze taak om een goed leerboek over orthodontie te schrijven, op zich kan nemen.

Dat Dewey, wiens boek ik hier te beoordeelen heb, niet die man is, staat vast. Aan de toename in lijvigheid ligt het bij zijn boek niet; sedert 1917 is het belangrijk gegroeid en naar het mij voorkomt, is het op weg het oude wereldberoemde boek van Angle van de markt te verdringen. De inhoud is echter niet op hooger peil gekomen dan andere Amerikaansche leerboeken over orthodontie. Nog maar steeds een domineeren van het apparaten-vraagstuk, een zoeken naar nieuwe apparaten en de basis der orthodontie onbewerkt laten. Altijd maar weer de oude fout, eigen trouwens aan de geheele tandheelkunde, dat men meent, dat deze wetenschap zich op haar eigen houtje kan ontwikkelen en zich niet heeft te storen aan de andere zuster- en hulpwetenschappen, zooals daar voor de ortho-

dontie zijn: de anthropologie en de vergelijkende schedelstudie. Deze fout wreekt zich dan ook in de behandeling: de resultaten zijn buitengewoon armoedig, wat trouwens niet anders kan en dit zal juist zoo lang duren, als de verschillende hersenen zich blijven doodpeinzen over de constructie van nieuwe apparaten en niet trachten te begrijpen, wat wel de groote oorzaken zijn van het ontstaan der occlusie-afwijkingen.

Het doet dan ook vreemd aan, dat men in dit leerboek niets vindt over de diagnostiek, niets over het periodontium en den processus alveolaris met de processen der beengroei (voor mij het voornaamste uit de geheele orthodontie), niets over het goede recht van bestaan der extractie-therapie; geen poging om te verklaren, dat niet één procent der menschen normale occlusie heeft en dat het abnormale normaal en het normale abnormaal schijnt te zijn; niets ter verklaring van het buitengewoon slechte resultaat van zoo talrijke behandelingen; geen gezonde gedachte, dat het beter is scheefstaande tanden met gezond periodontium en gezond been, dan tengevolge van het reguleeren mooi in de rij staande tanden met atrophie van wortelvlies en beenstelsel met opvolgende alveolair pyorrhoea en losse tanden; van dat alles vindt men in dit boek niets. De groote fout, eigen aan zoovele Amerikaansche leerboeken, kleeft ook aan D e w e y's boek, namelijk het totaal negeren van alles wat de oude wereld op het gebied der orthodontie gewrocht heeft; letterlijk niets vindt men hiervan weergegeven en als het nu maar waar was, dat de Amerikaansche heeren professoren de wijsheid in pacht hadden, maar niets is minder waar dan dat. De onontwikkeldheid op taalgebied is natuurlijk bij de meesten de reden van de achterlijkheid hunner werken, maar de orthodontie te beschouwen als een nationale Amerikaansche wetenschap, dat wensch ik niet te aanvaarden. Ook Amerikaansche werkers als C a s e worden door D e w e y genegeerd: waarschijnlijk nog steeds naweeën van den

strijd tusschen de oude en de nieuwe school.

Veel is door *Dewey* overgenomen uit het leerboek van *Lischer*; ik zou het betreuren, als dit als een teeken moet worden opgevat, dat *Lischer's* leerboek zich niet verder zelfstandig gaat ontwikkelen, daar deze schrijver tenminste wel rekening houdt met andere werkers dan Amerikanen.

In het eerste hoofdstuk worden de definities gegeven van orthodontie, normale occlusie en malocclusie en krijgt men een tabel, waarin alle hellende vlakken der tanden en kiezen der bovenkaak opgegeven zijn met de vlakken der antagonisten, waarmede zij occludeeren. Dat deze toestand ongeveer nooit voorkomt, daarover geen woord, evenmin als over het hoofdprincipe der occlusie, de stabiliteit. Het ware veel beter als de orthodontisten eens wat minder den mond vol hadden van normale occlusie en wat meer van stabiele occlusie met de erkenning, dat stabiele occlusie ook bij abnormale gebitten kan voorkomen.

In het tweede hoofdstuk worden de krachten besproken, onder wier invloed de occlusie ontstaat, zooals celmetabolie, spierdruk, hellende vlakken der elementen, approximaal contact, harmonie der bogen en atmosfeerdruk. In het derde hoofdstuk worden de occlusie-afwijkingen voorzien van namen; naast de oude terminologie van *Angle* vindt men de namen neutro-occlusie, disto, en mesio-occlusie. Voor de zeven elementaire afwijkingen wordt getracht een nieuwe terminologie in te voeren, in navolging van *Lischer*. Deze poging tot het wrochten van nieuwe namen lijkt mij zeer dwaas, daar er heel goede bestaan in het systeem van *Iszlay* en die de Amerikanen moeten kennen, omdat *Grevers* die in hun eigen land verdedigd heeft. De uitgang „occlusion” wordt nu door *Lischer* en *Dewey* vervangen door „version” en zoo spreekt men niet meer van labio-occlusion maar van labio-version, eveneens van linguo-, bucco-version. Een tand, die te kort of te lang is, heet te staan in infraversion en

supraversion, beslist verkeerde namen. Een tand, die gedraaid is om zijn as, heet te staan in torsiversion, wat wij zouden kunnen vertalen met dubbelgedraaide. Het zal velen niet zeer aangenaam aandoen te lezen, dat een tand zich bevindt in mesio-labio-torsi-infraversion.

Het schijnt mij toe, dat de latijnsche werkwoorden voor draaien, te weten rotare, vertere en torquere, door de namenfabrikanten niet goed begrepen zijn.

Ook wordt in dit hoofdstuk gelukkig aandacht geschonken aan de macro- en micro-mandibulaire en maxillaire ontwikkeling, afwijkingen, die als men ze niet herkent, oorzaak worden, dat de kinderen jarenlang noodeloos met regulatiebogen gekweld worden. Het gedeelte over anthropologie is bedroevend. Gelukkig is in het gedeelte over gelaatsleer de kop van A p o l l o verdwenen en vindt men ook niet meer zoo'n geleerd geschrijf over facial art. In de plaats daarvan vindt men de zeer mooie afbeeldingen van gezichten met bijbehorende gebitten, overgenomen uit L i s c h e r. In het vierde hoofdstuk wordt de aetiologie besproken, maar vindt men geen nieuwe gezichtspunten ontwikkeld.

In het vijfde hoofdstuk worden de regulatie-apparaten behandeld, vaste en afneembare, de nieuwste boogvormen worden behandeld en bij de afneembare apparaten vindt men het principe terug van de oude C o f f i nplaat en de apparaten van J a c k s o n, die, al zijn zij oud, toch zoo kwaad niet waren. Wat de apparaten betreft, zou men D e w e y's werk kunnen noemen de aanbeveler van „the lingual arch used with the wire stretching pliers” en van „the high labial arch with finger spring extensions and recurved extensions” zooals die door L o u r i e is aangegeven. Een geluk is het, dat de methode van L o u r i e van al het geploeter om een goede regulatie-methode te wrochten, de beste is, die het meest rekening houdt met dit physiologische grondbeginsel, waarvan ik mijne leerlingen tot op merg en been tracht te doordringen: dat elke

tand naar alle zes richtingen zijn individueele bewegelijkheid nimmer mag verliezen, en tegen dit principe strijden ongeveer alle regulatie-apparaten (zie ook brugwerk en prothesewerk met klammers). Vandaar dan ook, dat *L o u r i e's* boog beter is dan *A n g l e's* pin and tube appliance.

In een volgend hoofdstuk wordt de verankering besproken, de retentie der tanden wordt behandeld, men vindt een hoofdstuk over het nu der *R ö n t g e n*-fotografie in de orthodontie met vele afbeeldingen, een hoofdstuk over het verband tusschen occlusie-afwijkingen en deforniteiten van de neusholte en een hoofdstuk over de verschillende behandelingen. Over het afdruknemen, ook van gezichten, wordt nogal uitgebreid en daar vind ik de methode aangehaald van mijn vriend, professor *O l i v e r*, dien ik alleen ken, doordat hij eenige maanden, nadat mijn methode in de *Cosmos* heeft gestaan, deze overgenomen heeft met een kleine variant, die voor de orthodontie niet de minste beteekenis heeft en welke methode nu blijkbaar op *O l i v e r's* naam staat. Dat *D e w e y* dit wel overneemt en niets zegt van mijn ernstige aantasting van de basis der geheele orthodontie, ook van de Amerikaanse, is slechts een bewijs van diens kortzichtigheid.

Het geheele werk is overigens rijk geïllustreerd en wel van de beste soort. Druk en uitvoering zijn schitterend.

Ten slotte dit: wie weten wil, wat er in de orthodontie omgaat uit leerboeken, die moet uit een heele serie zijn kennis opdoen: *P f a f f*, *J a c k s o n*, *A n g l e*, *C a s e*, *D e w e y*, *L i s c h e r*, *H e r b s t*, *K ö r b i t z*, *S u b i r a n a*, *P u l l e n*, enz., uit ieder boek is wat goeds te halen, maar uit één boek komt hij niet ver, ook niet uit dat van *D e w e y*.

Moge de tijd eens komen, dat een talenkenner met breeden blik over het geheel en niet alleen over de tandjes, een leerboek over orthodontie schrijve.

J. A. W. VAN LOON.

Robert Neumann: *Zahnärztlich-technische Propädeutik für Studierende der Zahnheilkunde*, 152 p.p., 168 fig., geb. M. 8. Meusser. Berlijn. 1919.

De uitgever heeft voor dit werkje zijn best gedaan en verdient werkelijk een pluim om in deze tijden, in Berlijn, een boek nog aldus in het licht te kunnen geven. Voor normale omstandigheden zelfs zijn papier en druk te prijzen.

Misschien heeft de schrijver óók wel zijn best gedaan, maar dan is collega Neumann niet zoo gelukkig geweest als de heer Meusser.

Moeten studenten hieruit een „leiddraad” vinden voor hun techniek? Natuurlijk slechts met behoud van het mondeling onderricht, meent de schrijver in zijn voorrede. Wij zouden zeggen: als gij sprekend en demonstreerend onderwijs hebt gegeven, als gij uwen leerlingen alles goed hebt voorgepraat en voorgedaan, en als gij al werkende hun het hoe en waarom van uwe manipulaties hebt aangetoond, och, waarvoor dan nog een boekje?

Er zijn al zooveel boekjes in de wereld, en al zooveel overtollige ook, waarom hebt ge dit er nu nog bij gemaakt?

Er is maar één soort bruikbare techniekboeken, geachte collega, deze behandelen de onderwerpen die ze behandelen volledig en zijn bestemd als „Nachschlage-werk” voor hen, die de techniek al kennen.

„Technische propädeutiek” is overigens dit werkje in het geheel niet. Het behandelt in de achtereenvolgende hoofdstukken. Anatomische Angaben, die künstliche Zähnen, der Kautschuk, das Arbeitsmodell und seine Herstellung, das Bissnehmen für Phantomarbeiten, Kautschukarbeiten, Metallarbeiten.

Dit laatste hoofdstuk nu b.v. bevat zoowel aanwijzingen voor het maken van metalen platen als van kronen met gedreven of gegoten kauwvlak, van kronen uit één stuk en van stifttanden. Is dit alles propädeuse?

De andere hoofdstukken zijn dienovereenkomstig. En dit alles in 152 bladzijden, waarvan nog veel ruimte wordt weggenomen door totaal overbodige illustraties. Als de leerlingen de werktuigen in handen krijgen, waarvoor dienen dan in 's hemels naam plaatjes met rondtangen, klinkhamertjes, aambeeld, gipsmes, gumminap, viltkegels, polijstborstels en figuurzagen er op? Bovendien nog toegevoegd als volgt: „S ä g e n sind Werkzeuge zur Zerteilung von Holz, Horn, Metall, Stein, u. s. w. Sie bestehen aus dünnen, am Rande mit meisselartigen Zähnen besetzten Stahlblechen, den Sägeblättern, welche durch irgend eine Kraft bewegt, mit den Zähnen in das Innere des Körpers eindringen und durch Wegnahme dünner Späne, Säge-späne, einen schmalen Kanal in den Körper einarbeiten. (Gegensatz zum Messerschnitt)“.

Op het titelblad kondigt Neumann zich aan als „ehem. stellvertr. Direktor des Zahnärztlichen Instituts der Universität Marburg“. In zijn boekje staat nog al veel, waarbij ik alleen maar ehem! kan zeggen.

Maar hij zaagt zonder eenigen twijfel voortreffelijk!

B. R. B.